

32. VOLBY

Ve dnech 2. a 3. října 2020 se ve 13 krajích České republiky uskutečnily řádné volby do zastupitelstev krajů na další čtyřleté volební období (nekonaly se v hlavním městě Praze, kde funkci zastupitelstva kraje plní zastupitelstvo hlavního města Prahy, volené podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí). Ve stejném termínu se ve 27 volebních obvodech uskutečnily řádné volby do Senátu Parlamentu ČR. Jednalo se o obvody, kde končilo volební období senátorů zvolených v roce 2014, resp. 2018 a 2019, kdy byli ve volebních obvodech č. 24, 39 a 78 zvoleni senátoři v doplňovacích volbách. Volby byly vyhlášeny rozhodnutím prezidenta republiky publikovaným ve Sbírce zákonů pod č. 169/2020 Sb.

Volby probíhaly pouze na území České republiky a jejich provedení se řídilo zákonem č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Odevzdávání hlasovacích lístků, jejich posuzování a samotné sčítání hlasů probíhalo ve stálých volebních okrscích; okrskové volební komise byly pro oboje volby společné. Volby do zastupitelstev krajů proběhly v 13 656 volebních okrscích, volby do Senátu v 5 160 volebních okrscích a v případě 4 773 volebních okrsků došlo k souběhu výše uvedených voleb. V celkovém počtu volebních okrsků byly započteny také speciální okrsky (tzv. „covid okrsky“) zavedené pro prezentaci výsledků ze zvláštních způsobů hlasování zjištěných sčítacími komisemi, které byly zřízeny příslušnými krajskými úřady.

Tyto volby byly doprovázeny zvýšenými hygienicko-epidemickými opatřeními v souvislosti s onemocněním covid-19. Ve Sbírce zákonů byl publikován 24. srpna 2020 zákon č. 350/2020 Sb., o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů a do Senátu v roce 2020, který upravoval speciální možnosti pro hlasování osobám, kterým nařídila karanténu nebo izolaci z důvodu onemocnění covid-19 krajská hygienická stanice nebo praktický lékař. Zákon také umožnil hlasování voličům umístěným v zařízeních, která byla z rozhodnutí krajské hygienické stanice uzavřena. Zvláštní způsoby hlasování zajistily speciální komise pro hlasování a sčítání těchto hlasů provedly sčítací komise zřízené u krajských úřadů.

Pro voliče, kteří se zúčastnili voleb na základě zákona č. 350/2020 Sb. a kteří v důsledku karantény nebo izolace nemohli volit ve volebních místnostech, byly připraveny tři druhy zvláštních způsobů hlasování:

1. Hlasování z motorového vozidla v volebního stanoviště (tzv. drive-in hlasování) – tato volební stanoviště byla zřízena pro každý okres a byla uzpůsobena pro průjezd motorového vozidla.
2. Hlasování v pobytovém zařízení sociálních služeb, které bylo uzavřeno – krajská hygienická stanice nahlásila uzavřená zařízení na svém území krajskému úřadu a ten do nich vyslal speciální komisi pro hlasování.
3. Hlasování do zvláštní přenosné volební schránky – jestliže občan v nařízené karanténě nebo izolaci nemohl využít drive-in hlasování, mohl požádat krajský úřad o příjezd speciální komise pro hlasování, která přijela se zvláštní přenosnou volební schránkou za občanem domů.

Volby do zastupitelstev krajů se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady poměrného systému. Počet mandátů v zastupitelstvu kraje byl pro tyto volby stanoven na základě počtu obyvatel kraje k 1. lednu 2020 tak, že se volilo 45, 55 nebo 65 členů zastupitelstva.

Právo volit měli občané České republiky, kteří nejpozději druhý den voleb dosáhli věku 18 let a u nichž nenastala zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva s výjimkou voličů, kteří volili na základě zákona č. 350/2020 Sb. Svě právo volit mohli voliči uplatnit v některém z volebních okrsků v územním obvodu kraje, kde byl zapsán do stálého seznamu voličů podle místa svého trvalého bydliště.

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů mohly registračním úřadům podávat politické strany, politická hnutí a jejich koalice (dále jen „volební strany“). O 675 míst v zastupitelstvech krajů (dále též „mandátů“) se v krajích ucházelo celkem 9 711 platných kandidátů, uvedených na 215 zaregistrovaných kandidátních listinách 85 volebních stran.

Volbu provedl volič tak, že do volební schránky vložil v úřední obálce jeden hlasovací lístek vybrané volební strany, při tom mohl na tomto hlasovacím lístku vyznačit předepsaným způsobem až čtyři kandidáty, kterým dává přednost (dále též „přednostní hlasy“). O mandáty v zastupitelstvu se mohly ucházet jen ty volební strany, které získaly alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v rámci kraje. Mandáty jim pak byly rozděleny podle volebního zákona v jednom skrutiniu s použitím volebních dělitelů. Volební stranou získané mandáty připadly jejím kandidátům v pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině; pokud však kandidát získal tolik přednostních hlasů, že to činilo alespoň 5 % z celkového počtu hlasů pro tuto volební stranu v rámci kraje, posunul se pro přidělení mandátů na první místo, pokud bylo takovýchto kandidátů více, rozhodoval pak o jejich pořadí na předních místech absolutní počet přednostních hlasů, v případě rovnosti počtu přednostních hlasů bylo rozhodující pořadí kandidáta na hlasovacím lístku.

Volby do Senátu Parlamentu ČR se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady většinového volebního systému v jednomandátových volebních obvodech. Volební období senátorů je šestileté. Je možné využít voličský průkaz.

Vymezení volebních obvodů je obsahem Přílohy č. 3 k zákonu č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Novelou č. 72/2018 Sb., která nabyla účinnosti 19. května 2018, došlo ke zrušení dvou paragrafů tohoto volebního zákona a v důsledku toho již nedochází ke změně volebních obvodů pokaždé, když počet obyvatel v některém volebním obvodu poklesne nebo se zvýší o 15 % oproti průměrnému počtu obyvatel, který připadá na jeden mandát. Volební obvody zůstávají ve vymezení z roku 2016.

Právo volit měli občané České republiky, kteří nejpozději druhý den voleb dosáhli věku 18 let a u nichž nenastala zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva s výjimkou voličů, kteří mohli volit na základě zákona č. 350/2020. Právo volit mohl volič uplatnit v některém z volebních okrsků na území volebního obvodu, kde byl zapsán do seznamu voličů. Volit mohli i občané České republiky s trvalým bydlištěm v zahraničí, pokud se v den voleb zdržovali na území republiky, a to v libovolném volebním okrsku volebního obvodu, kde se konaly volby.

Kandidáty pro volby do Senátu mohly přihlašovat politické strany a politická hnutí s registrací u Ministerstva vnitra nebo jejich koalice nebo mohl přihlášku podat i samostatný nezávislý kandidát při splnění zákonem daných podmínek (dále jen „volební strany“). Celkem se o mandát ucházelo 235 kandidátů z celkového počtu 60 volebních stran.

Volbu provedl volič tak, že do volební schránky vložil v úřední obálce jeden hlasovací lístek pro vybraného kandidáta. Pokud kandidát získal více než 50 % z celkového počtu platných hlasů ve volebním obvodu, byl zvolen senátorem; pokud žádný z kandidátů nedosáhl této hranice, senátor zvolen nebyl a v takovém volebním obvodu se o týden později konalo druhé kolo voleb. V něm však již nekandidovali všichni kandidáti, ale jen ti dva, kteří v prvním kole získali nejvíce platných hlasů.

V prvním kole voleb ve dnech 2. a 3. října 2020 byl zvolen jeden senátor. Ve volebním obvodu č. 33 (Děčín) byl zvolen senátorem Ing. Zbyněk Linhart, v ostatních 26 volebních obvodech se konalo ve dnech 9. a 10. října 2020 druhé kolo voleb.

Zapsaní voliči představují počet osob zapsaných v seznamech voličů (osob, splňujících zákonné podmínky pro výkon aktivního volebního práva).

Vydané úřední obálky se rovnají počtu hlasujících voličů, kteří přišli volit a kterým byla, zpravidla ve volební místnosti, vydána úřední obálka pro hlasování.

Odevzdané úřední obálky představují počet úředních obálek, které hlasující voliči vhodili do volební schránky.

Volební účast je počítána jako podíl počtu hlasujících voličů (osob, jimž byla vydána úřední obálka) a zapsaných voličů (osob uvedených v seznamech voličů).

Příliš dlouhé názvy volebních stran jsou pro potřeby prezentace v tabulkách zkráceny. Srovnatelnost s údaji z předchozích let je možná pouze u totožných politických subjektů. Identifikace podle názvu (příp. zkratky) však nemusí být v případě porovnání v čase jednoznačná vzhledem k častým změnám (vznik nových politických subjektů, změny jejich názvů, změny složení koalic apod.).

Jména, příjmení a tituly zvolených senátorů jsou převzaty z přihlášek k registraci pro volby do Senátu Parlamentu ČR, podaných příslušnému registračnímu úřadu.

Vzhledem k zaokrouhlování nemusí být součet relativních hodnot roven 100. V tabulce 32-3. jsou údaje o procentech platných hlasů pro volební strany uváděny na dvě desetinná místa bez zaokrouhlování.

Tabulky zahrnují kompletní výsledky hlasování, včetně zvláštních způsobů hlasování dle zákona č. 350/2020 Sb.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- www.czso.cz/csu/volby_lide
- www.volby.cz